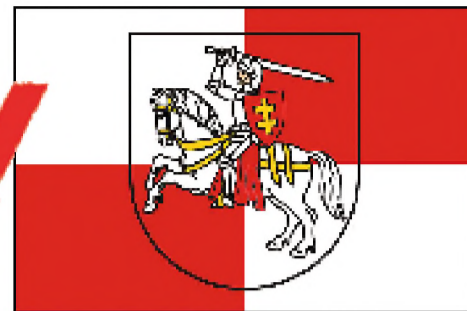

TYGODNIK WILEŃSZCZYZNY

www.tygodnik.lt

DZIŚ

w numerze m. in.

- Ogłoszono wyniki szkolnych egzaminów maturalnych **str. 2**
- Ręka pomocy dla sąsiadów z niepełnosprawnością **str. 7**

Rota

- 80. rocznica operacji wileńskiej AK „Ostra Brama” **str. 1**
- W Mejszagole poświęcono odnowiony krzyż **str. 1**
- Polscy siatkarze wywalczyli brązowe medale Ligi Narodów **str. 24**

**PRENUMERATA
2024**
Do 19 lipca
trwa prenumerata
na sierpień
2024 roku.

Za 1,93 euro – miesięcznie
za 23,12 euro – rocznie
(indeks 0233);
dla emerytów i osób
niepełnosprawnych –
1,85 euro – miesięcznie
za 22,18 euro – rocznie.
(indeks 0322)

W KAŻDYM NUMERZE:

ROTA

DODATEK
HISTORYCZNO-PATRIOTYCZNY
DLA POLAKÓW NA LITWIE

XVII Zjazd Związku Polaków na Litwie w Domu Kultury Polskiej

Udany, perspektywiczny i jednoczący

FOT. MARLENA PASZKOWSKA

W sobotę, 29 czerwca, w Domu Kultury Polskiej w Wilnie odbył się XVII Zjazd Związku Polaków na Litwie, którego głównym celem był wybór prezesa i zarządu organizacji na kolejną trzyletnią kadencję. Absolutne zaufanie i poparcie otrzymał obecny prezes Waldemar Tomaszewski. Lidera Polaków na Litwie poparło 310 delegatów, nikt nie był przeciw, trzy osoby, w tym sam prezes, wstrzymały się od głosu. Na zjazd przybyło 341 delegatów z oddziałów Związku Polaków na całej Litwie.

Zebranych tradycyjnym „Szczęść Boże!” przywitał prezes ZPL Waldemar Tomaszewski. Jak zaznaczył, przywitanie to nie (Ciąg dalszy na str. 5)

Papież mianował byłego sekretarza Benedykta XVI nuncjuszem w krajach bałtyckich

FOT. RADIO WATYKAŃSKIE

Ojciec Święty mianował abp. Georga Gansweina, arcybiskupa tytularnego Urbisaglia, emerytowanego prefekta Domu Papieskiego, nuncjuszem apostolskim na Litwie, w Estonii i na Łotwie.

(Dokończenie na str. 5)

Festiwal Poezji „Maj nad Wilią” w rejonie sołecznickim

„Słowo i dźwięk”

Program tegorocznego festiwalu obejmował wiele obszarów działalności artystycznej – poezję, malarstwo, muzykę i film. Barwny kalejdoskop artystyczny uzupełniły także podróże edukacyjne. Organizatorem wydarzenia było Stowarzyszenie Użyteczności Publicznej na Rzecz Rozwoju Kultury „Znad Wilii”. Głównymi koordynatorami cyklu spotkań byli: Romuald Mieczkowski – poeta, publicysta, dziennikarz oraz dr Barbara Jundo-Kaliszewska – pisarka i wykładowczyni. W spotkaniach aktywnie brali udział mieszkańcy Ejszyszek i okolic.

(Dokończenie na str. 4)

FOT. SALCINKAILLT

Ogłoszono wyniki szkolnych egzaminów maturalnych

Narodowa Agencja Edukacji (NŠA) opublikowała zbiorcze wyniki szkolnych egzaminów maturalnych. Łącznie do egzaminów przystąpiło ponad 14,1 tys. kandydatów.

W głównej sesji egzaminacyjnej odbyły się 4 egzaminy szkolne: z języka i literatury litewskiej, języków ojczystych mniejszości narodowych (białoruski, rosyjski) oraz muzykologii. Kolejne 2 egzaminy szkolne - absolwenci kierunków artystycznych i technicznych zdawali przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej.

Według danych NŠA do egzaminu dojrzałości z języka litewskiego i literatury przystąpiło 7236 absolwentów szkół średnich. Egzamin zdało 95,5 procent kandydatów. Najwyższe oceny (9-10) uzyskało 172 uczniów.

Wśród egzaminów nieobowiązkowych do najpopularniejszego egzaminu – z technologii – przystąpiło 5210 kandydatów.

99,7 proc. z nich go zdało, z czego aż 57,5 proc. uzyskało najwyższe oceny.

Do egzaminu artystycznego przystąpiło 1232 kandydatów, do egzaminu z muzykologii – 81. Wszyscy, którzy wybrali egzamin artystyczny, zdali go, a 80,7 proc. kandydatów oceniono na 9-10 punktów. Z muzykologii 98,3 proc. kandydatów zdało eg-

zamin, a 42 proc. uzyskało najwyższe oceny.

Egzaminy z języka ojczystego (białoruskiego, rosyjskiego) zdało ponad 99 proc. kandydatów. Do egzaminów tych przystąpiło łącznie 398 kandydatów ze szkół mniejszości narodowych. Prawie jedna czwarta (24,3 proc.) z nich uzyskała najwyższe oceny (9-10 punktów).

Na podst. ELTA

Tragedia nad morzem – utonął mężczyzna, który próbował ratować topiące się nastolatki

W sobotę rano, około godz. 8.15, w morzu zaczęły tonąć dwie dziewczynki w wieku około 12-13 lat, które przybyły na plażę, aby popływać bez dorosłych. Na ratunek tonącym dziewczynkom pospieszył mężczyzna wyciągnięty z wody.

Mężczyzna zaginął pod wodą około godz. 8.30. Po przybyciu straży pożarnej dziewczyn-

ki zostały wyciągnięte z wody. Ratownicy plażowi rozpoczęli pracę o godz. 9 i około godz. 9.10 poszukiwali zaginionego mężczyzny za pomocą skutera wodnego, po czym wydobyli jego ciało na brzeg. Ratownicy pogotowia ratunkowego potwierdzili śmierć mężczyzny.

Na plażach występują silne prądy wsteczne – informuje BĮ Klaipėdos paplūdimiai.

Rodzice, nie pozwalajcie swoim dzieciom pływać samodzielnie bez żadnej opieki! Ryzykujecie nie tylko życiem swoich dzieci, ale także życiem osób wokół was, czego dowodzi ten tragiczny incydent.

W ciągu ostatnich dwóch dni uratowano jeszcze 4 dzieci w wieku od 10 do 16 lat.

Fot. BĮ Klaipėdos paplūdimiai

Papież mianował byłego sekretarza Benedykta XVI nuncjuszem w krajach bałtyckich

(Dokończenie ze str. 1)

Abp Georg Gänswein urodził się 30 lipca 1956 r. w Waldshut (Badenia-Wirtembergia, Niemcy).

Wyświęcony na kapłana 31 maja 1984 r., został inkardynowany do archidiecezji Fryburg Bryzgowijski.

Ukończył prawo kanoniczne w 1993 r. na Wydziale Katolic-

ko-Teologicznym Uniwersytetu Ludwika Maksymiliana w Monachium. Po pełnieniu funkcji sędziego w Trybunale Diecezjalnym i sekretarza biskupa Fryburga Bryzgowijskiego, w 1995 r. został zatrudniony w Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

W 1996 r. został przeniesio-

ny do Kongregacji Nauki Wiary, gdzie później pełnił funkcję osobistego sekretarza prefekta kard. Josepha Ratzingera, a następnie był sekretarzem Benedykta XVI od czasu jego wyboru na papieża.

Posługuje się następującymi językami: niemieckim, włoskim, łaciną, francuskim, angielskim i hiszpańskim.

Norwegia, Islandia i Liechtenstein przeznaczą dla Litwy kolejne 118 mln euro

Norwegia, Islandia i Liechtenstein przeznaczą Litwie prawie 118 mln euro na inwestycje w dobrobyt społeczny i gospodarczy.

Przewiduje się to po uzgodnieniu przez państwa z Unią Europejską nowego okresu finansowania Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) na lata 2021-2028 oraz mechanizmów finansowych Norwegii – podało Ministerstwo Finansów.

Według resortu, zgodnie z porozumieniem, proponuje się promowanie zielonej transformacji, wzmacnianie demokracji i prawa oraz zwiększanie integracji społecznej. Konkretnie obszary finansowania zostaną ustalone z uwzględnieniem interesów narodowych Litwy i wyników negocjacji z krajami wspierającymi.

Obecnie kończy się trzeci okres finansowania mechanizmów finansowych EOG i Norwegii, z którego prawie 118 mln euro trafiło także na Litwę.

Poprzez inwestycje Islandia, Liechtenstein i Norwegia dążą do zmniejszenia różnic gospodarczych i społecznych oraz wzmocnienia stosunków dwustronnych z 15 krajami UE w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej oraz z krajami bałtyckimi.

Na podst. BNS

Prezydent mianował nowych ministrów oświaty i opieki społecznej

27 czerwca prezydent Republiki Litewskiej Gitanas Nausėda powołał Radvilę Morkūnaitė-Mikulėnienė na stanowisko ministra oświaty, nauki i sportu oraz Vytautasa Šilinskasa na stanowisko ministra opieki społecznej i pracy.

Kandydatury te zostały wcześniej przedstawione przez premier Ingridę Šimonytė.

Ministerstwo Oświaty, Nauki i Sportu nie ma stałego kierownika od kwietnia, kiedy to Gintautas Jakštas podał się do dymisji, a minister opieki społecznej i pracy, Monika Navickienė, podała się do dymisji na początku czerwca z powodu podejrzanych układów osobistych.

Fot. Irp.lt/ R. Dačkus

**TYGODNIK
WILEŃSZCZYZNY**

Wydanie internetowe:
www.tygodnik.lt

Zespół redakcyjny:
Andrzej Kotowski
Jan Lewicki
Teresa Strumiło

Współpraca:
Monika Urbanowicz

Zygmunt Żdanowicz, radny
samorządu rejonu wileńskiego

Opracowanie komputerowe:
Stawomir Subotowicz

Wydawca:
ZSA „Rejspa” Kalvėnos 5,
Sužany, rejon wileński
Kolegium redakcyjne

Adres do korespondencji:
LT-09318 Wilno
tel./fax 275-31-66, e-mail: rejspa@rejspa.lt

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”

W tym roku wskaźnik bankructw wzrósł o 20 proc., ale nie osiągnął poziomu sprzed pandemii

Według danych z pierwszego kwartału 2024 r. liczba bankructw nie osiągnęła poziomu z okresu sprzed pandemii, informuje w komunikacie „Verslo žinios”.

W pierwszym kwartale tego roku na Litwie wszczęto 282 procedury związane z upadłością spółek, czyli o 20 proc. więcej niż w tym samym okresie w 2023 roku.

Od 1 stycznia do 24 czerwca br. wszczęto 591 postępowań dotyczących upadłości osób prawnych. W tym samym

okresie w 2023 r. było ich 541.

Z przeglądu przedstawionego pod koniec maja przez firmę analityczną „Scorify” wynika, że

w kwietniu odnotowano najwyższą liczbę bankructw, a upadłość ogłosiło 98 firm.

Na podst. **bns**

W kolejnym wileńskim kąpielisku woda nie spełniała standardów czystości: tym razem na uwielbianej przez wilnian plaży

Instytut Higieny poinformował, że w drugiej połowie czerwca jakość wody na 4 litewskich kąpieliskach nie spełniała wymogów norm higienicznych.

Jakość wody nie odpowiadała normom na kąpieliskach drugiej plaży Zalewu Kowieńskiego, Zalewu Elektreńskiego oraz na dwóch wileńskich kąpieliskach: w Żyrmunach oraz w Nowej Wilejce.

Po powtórnych badaniach wody przeprowadzonych w ubiegłym tygodniu instytut stwierdził, że w kąpielisku w Nowej Wilej-

ce nadal występuje zanieczyszczenie, natomiast jakość wody w kąpielisku drugiej plaży Zalewu Kowieńskiego spełnia standardy higieny.

Po ponownym sprawdzeniu jakości wody w kąpielisku w Elektrenach stwierdzono, że spełnia ona już wymagania normy higienicznej.

W Nowej Wilejce oraz na kąpielisku w Żyrmunach stwierdzono 2,3 razy większą niż dopuszczalna ilość kolonii enterokoków jelitowych oraz 2,4 razy większą ilość kolonii pałeczek jelitowych.

Na podst. **BNS**

Rekordowy ruch na litewskich lotniskach

W pierwszym miesiącu lata na litewskich lotniskach obsłużono 653 tys. pasażerów, czyli o 15 proc. więcej niż w czerwcu zeszłego roku. Ponadto w czerwcu, drugi miesiąc z rzędu, na litewskich lotniskach odnotowano rekordową liczbę pasażerów.

„Już drugi miesiąc obserwujemy rekordowy wzrost ruchu na lotniskach. W czerwcu odnotowaliśmy również, że liczba pasażerów na wszystkich bez wyjątku lotniskach w naszym kraju jest na wyższym poziomie niż przed pandemią – lotnisko w Wilnie do

zeszłego miesiąca wciąż rejestrowało niemalże podobne liczby jak w 2019 roku, a teraz możemy powiedzieć, że faktycznie przewyższyliśmy nasze poprzednie ilości” – powiedział cytowany w komunikacie Tomas Zitikis, kierownik działu rozwoju lotów Litewskich Portów Lotniczych (LTOU).

Według danych LTOU, w czerwcu z wileńskiego lotniska skorzystało 480 tys. pasażerów (o 14 proc. więcej niż w czerwcu ubiegłego roku), z lotniska w Kownie – 139 tys. (14 proc.), z lotniska w Połdże – 35 tys. pasażerów (28 proc.).

W czerwcu na wszystkich litewskich lotniskach obsłużono ponad 5,4 tys. lotów, czyli o 11 proc. więcej niż w zeszłym roku w tym samym czasie.

System E-faktury zostanie zastąpiony przez SABIS

Od tego tygodnia rozpocznie się przejście na SABIS, czyli Ogólny System Informacyjny do Administrowania Rachunków, który zastąpi dotychczasowy system informatyczny E-Faktury (E-sąskaita).

Wspomniany system zakończył działalność 30 sierpnia br. Okres przejściowy, kiedy będą działały oba systemy jednocześnie, zaplanowano od 1 lipca do 31 sierpnia. Użytkownicy będą

mogli stopniowo przechodzić na SABIS i równolegle korzystać z systemu E-Faktury (E-sąskaita). SABIS zostanie w pełni oddany

do użytku 1 września, a system E-Faktury (E-sąskaita) przestanie być dostępny od 30 sierpnia. Unia Europejska jest w trakcie przechodzenia na wspólne fakturowanie elektroniczne, więc faktury dostarczane w nowym systemie SABIS będą zgodne z europejskim standardem fakturowania elektronicznego. Projekt jest finansowany z budżetu państwa. Na jego realizację przeznaczono ponad 1 mln EUR.

Wiadomo, która firma w Wilnie płaciła swoim pracownikom średnio 61,9 tys. euro miesięcznie

Najwyższą średnią pensję na Litwie w maju wypłacał wileński oddział producenta urządzeń elektronicznych „Huawei Technologies” – ośmiu pracowników firmy pracujących w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy otrzymywało średnio 61,9 tys. euro, podała „Sodra”.

Przeciętne wynagrodzenie siedmiu pracowników litewskiej firmy farmaceutycznej „Recipe Plus” wyniosło 26,2 tys. euro, pięciu pracowników litewskiej firmy logistycznej „Girteka Group” – 25,7 tys. euro.

Firma doradcza „Utiitas Wind” (5 pracowników) płaciła w maju

średnio 22,1 tys. euro, a spółka kolejowa „Skinest Baltija” (sześciu pracowników) – 20,7 tys. euro. Średnio 18,9 tysięcy euro wynagrodzenia otrzymywało 25 pracowników przedstawicielstwa na Litwie światowego producenta elektroniki „Samsung Electronics”.

22 pracowników litewskiego menadżera sieci detalicznej „Maxima grupė” zarabiała średnio 18,7 tys. euro każdy, dwóch pracowników firmy produkującej oprogramowanie komputerowe „Apolon LT” – 17,2 tys. euro, czterech przedstawicieli firmy „Apple” otrzymali średnio 16,9 tys. euro pensji.

Na podst. **BNS**

Rzadki kret albinos znaleziony w Wilnie

Na jednej z posesji w stołecznych Werkach znaleziono białego kreta – albinosa. Rzadki osobnik pojawił się w sadzie naszej Czytelniczki Anny, która nadesłała nam jego zdjęcie.

„Spędzając popołudnie w sadzie, zauważyłam że na trawniku leży coś białego. Poszłam sprawdzić. Jakież było moje zdziwienie, gdy zobaczyłam, że to kret. Kret o biało-złocistym futerku” – powiedziała naszemu portalowi Anna.

Pani Anna przyznała, że nie wie, jak kret znalazł się na trawie. Może upolował go kot, a może sam wyszedł na powierzchnię, bo niedaleko jest kilka kretowisk.

Albinizm (bielactwo) to uwarunkowany genetycznie brak lub niedobór pigmentu (melaniny) w organizmie (w skórze, owłosieniu, oczach). To rzadka cecha, występująca nie tylko u ludzi, ale także u zwierząt (ssaków, ptaków, ryb, gadów).

Według szacunków naukowców, albinizm u ssaków stwierdzany jest średnio raz na około 100 tysięcy urodzeń.

Często ludzie wolą pozbyć się kretów z ogrodu, bo podczas kopania podziemnych tuneli uszkadzają one korzenie roślin w ogrodach, a kopce szpecą trawniki. Ale należy pamiętać, że krety nie żywią się roślinami, a głównie dżdżownicami, owadami i ich larwami. Są sprzymierzeńcami ogrodników w zwalczaniu turkucia podjadka, pędraków, drutowców, poczwerek, ślimaków.

Fot. **Czytelniczka**

NOWINY znad Solczy

W kalejdoskopie

Nowe decyzje Rady samorządowej

27 czerwca br. w Solecznikach odbyło się kolejne posiedzenie Rady Samorządu Rejonu Solecznickiego. Politycy zatwierdzili zmiany w składzie Komisji Rewizyjnej, która została rozszerzona o przedstawiciela Akcji Wyborczej Polaków na Litwie - Związku Chrześcijańskich Rodzin. Komisja Rewizyjna będzie składać się z czterech członków:

dwóch członków AWPL-ZChR i dwóch przedstawicieli grupy Socjaldemokratycznej Partii Litwy.

Decyzją Rady, z budżetu gminy rejonowej przyznano wsparcie finansowe dwóm parafiom rejonowym – parafii pw. św. Piotra Apostoła w Solecznikach (4670 euro na wymianę okien i drzwi oraz 1500 euro na pokrycie kosztów organizacji festiwalu. Parafia prawosławna św. Tichona w centrum rejonowym otrzyma 3000 euro na ocieplenie elewacji cerkwi. Spółka samorządowa zajezdnia autobusowa w Solecznikach otrzymała zgodę Rady na zakup dwóch autobusów i jednego minibusu, a także trzech używanych autobusów w drodze leasingu.

Nie ma cudzych dzieci

Tydzień Opieki nad Dzieckiem, został zorganizowany w ubiegłym tygodniu w rejonie solecznickim przez sieć ośrodków opieki zastępczej „Dzieci są dziećmi” we współpracy z Państwową Służbą Ochrony Praw Dziecka i Adopcji przy Ministerstwie Ubezpieczeń Społecznych i Pracy. Centrum Pomocy Rodzinie i Dzieciom w Solecznikach również zorganizowało szkolenia na temat podniesienia świadomości znaczenia rozwoju dziecka w rodzinie. W ramach projektu został zorganizowany obóz dla dzieci z rodzin zastępczych, na którym jego uczestnicy doświadczyli wielu pozytywnych emocji.

Lato – czas obozów szkolnych

12-18 czerwca br. w Gimnazjum im. P. K. Brzostowskiego w Turgielach został zrealizowany projekt „Wspólne biwakowanie”, finansowany przez Samorząd Rejonu Solecznickiego. Wakacje dzieci były nie tylko bezpieczne i wesołe, ale także wzbogacające, dając im możliwość

spędzenia początku lata w atrakcyjny sposób. Głównymi działaniami projektu były: zajęcia twórcze i edukacyjne, zajęcia na świeżym powietrzu, które promowały sport i aktywne spędzenie wolnego czasu, zapoznanie dzieci ze środowiskiem i różnorodnością przyrody. Podczas obozu dzieci zdobyły nowe doświadczenia i wiedzę oraz wzmocniły swoją osobowość, kreatywność, postawę obywatelską i umiejętności komunikacyjne. W ramach obozu odbyły się także wycieczki po za-
bytkach ziemi solecznickiej.

W dniach 17-28 czerwca br. w Wersockim Centrum Wielofunkcyjnym odbył się letni obóz rekreacyjny dla dzieci „Radości lata”. W koloniach wzięli udział przedszkolacy oraz uczniowie klas 1-11. Głównym celem obozu było rozwijanie umiejętności społecznych, fizycznych, artystycznych oraz promocja zdrowego stylu życia uczniów.

„Słowo i dźwięk”

(Dokończenie ze str. 1)

25 czerwca miało miejsce otwarcie festiwalu. Do Domu Polskiego w Ejszyszkach przybyli poeci, ludzie sztuki, naukowcy i mieszkańcy okolic. Przybyła także dyrektor Instytutu Polskiego na Litwie, radca-minister Ambasady RP Dorota Mamaj. Zebranych przywitał wicemer rejonu Waldemar Śliżewski. Podczas spotkania uczestnicy zaprezentowali swój dorobek poetycki. Następnie miała miejsce wycieczka po Ejszyszkach. Zostały odwiedzone miejsca pamięci i Muzeum Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Po trzecim zwiedzaniu uczestnicy podążyli na popołudnie literackie do Biblioteki Miejskiej. Tam miało miejsce spotkanie z pisarzami Birutė Jonuškaitė i Herkusem Kunčiumem, a także wernisaż wystawy Algirdasa Juškevičiausa.

Kolejny dzień festiwalu był poświęcony tematyce regionalnej. 26 czerwca goście odwiedzili malownicze okolice Ejszyszek, czytali poezję w plenerze i uczestni-

czyli w warsztatach twórczych z autorem powieści „Robczik” Bartoszem Połóńskim. W Centrum Rozrywki i Biznesu odbyło się otwarcie wystawy prof. Roberta Jundo „W drodze”. Ekspozowane dzieła sztuki nawiązywały do filozoficznych aspektów podróży jako zjawiska społecznego. Następnie publiczność udała się na popołudnie ze sztuką i filmem, podczas którego swój dorobek i działalność przedstawiły Dorota Roszkowska, Teresa Rożanowska oraz dr Barbara Jundo-Kaliszewska. Wieczór był poświęcony tematyce kina. Zebrani mieli okazję obejrzeć takie filmy jak „Najgorętszy punkt planety – Wilno” oraz „Nieobecny”.

27 czerwca uczestnicy festiwalu mieli wycieczkę do Solecznick. Przy pomniku Adama Mickiewicza odbyło się spotkanie z merem rejonu Zdzisławem Palewiczem. Następnie goście podążyli do Szkoły Sztuk Pięknych im. Stanisława Moniuszki. Tam na nich czekał występ uczniów

szkoły. Po wyjątkowych muzycznych doświadczeniach grupa udała się do Centrum Kultury, aby zapoznać się z życiem kulturalnym rejonu. Nie zabrakło też czytania poezji w plenerze. Finałowym akcentem festiwalu był koncert w Centrum Rozrywki i Biznesu w Ejszyszkach pt. „Słowo i dźwięk”. Na scenie wystąpili Andrzej Zujewicz, Edwin Biezanow i Saulius Andrukonis. Widzowie mieli doskonałą okazję usłyszeć dynamiczną oraz ekscytującą twórczość młodych artystów i doświadczyć wyjątkowego, refleksyjnego klimatu festiwalu.

Podsumowując można stwierdzić, że festiwal pozwolił uczestnikom poznać mnóstwo nowych utworów literackich, przybliżył aktualne zagadnienia artystyczne i umożliwił dzielenie się treściami doświadczeniem. Partnerami festiwalu było starostwo gminy Ejszyszki, Dom Polski w Ejszyszkach, Biblioteka Miejska w Ejszyszkach oraz Centrum Rozrywki i Biznesu w Ejszyszkach.

Nie żyje Michał Sienkiewicz

Nie żyje Michał Sienkiewicz – działacz społeczny, aktywny sportowiec i oddany pedagog.

Michał Sienkiewicz urodził się 10 września 1933 r. we wsi Janiańce (rej. solecznicki). Od 1939 r. M. Sienkiewicz przysługiwał do Mszy w kościele w Butrymańcach i w Ejszyszkach. W 1946 r. zaczął uczęszczać do szkoły w Ejszyszkach, którą ukończył w 1953 r. Po okresie szkolnym w życiu M. Sienkiewicza nastąpił etap służby w wojsku ZSRR. Miejscem służby był Kraj Chabarowski.

W 1956 r. M. Sienkiewicz wrócił do Ejszyszek i rozpoczął pracę jako nauczyciel. Młody pedagog ciekawił się również sportem. Od czasów szkolnych aktywnie uprawiał lekką atletykę. Właśnie to zamilowanie zdecydowało o tym, że M. Sienkiewicz rozpoczął karierę sędziego sportowego. Dzięki swej pracowitości M. Sienkiewicz również odnosił sukcesy w dziedzinie edukacji. W 1960 r. został powołany na stanowisko dyrektora szkoły wieczorowej w Ejszyszkach. Praca w szkole została połączona ze studiami na uniwersytecie. W 1962 r. M. Sienkiewicz ukończył Uniwersytet Wileński i zdobył kwalifikację nauczyciela historii. Po latach pracy w szkole młody dyrektor otrzymał propozycję objęcia stanowiska kierownika rejonowego wydziału oświaty. Na nowym stanowisku M. Sienkiewicz pracował od 1970 r. do 1975 r. W 1975 r. – wrócił pracować do szkoły w Ejszyszkach (rejonowa szkoła wieczorowa).

Praca w szkole nie tworzyła przeszkód w budowaniu kariery sędziego sportowego. M. Sienkiewicz był sędzią na wielu

międzynarodowych zawodach. W 1980 r. nadzorował rywalizację na Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Moskwie. Za swoje osiągnięcia otrzymał tytuł honorowego sędziego ZSRR.

W 1988 r. nastąpiło odrodzenie Litewskiego Narodowego Komitetu Olimpijskiego. M. Sienkiewicz przez wiele lat aktywnie działał na rzecz wznowionej organizacji. Zaangażowanie zostało zauważone – M. Sienkiewiczowi przyznano tytuł honorowego członka organizacji.

Sienkiewicz zawsze troszczył się o wszechstronny rozwój sportu. W 1990 r. brał udział w procesie zakładania sportowego klubu Polaków na Litwie „Polonia”. Szczególnie ważnym osiągnięciem M. Sienkiewicza było odrodzenie działalności Towarzystwa gimnastycznego „Sokół” na Litwie. Kolejną dobrą inicjatywą było popularyzowanie gry ringo. W 2001 r. została powołana federacja ringo. M. Sienkiewicz został jej prezesem. Doświadczony sędzia brał również udział w działalności takich organizacji sportowych jak Związek Sporto-

wych Federacji Litwy i towarzystwo sportowe „Žalgiris”.

Na uwagę zasługują również prace M. Sienkiewicza na rzecz Ejszyszek. Dzięki jego staraniom powstała Szkoła Sportowa im. Antoniego Ratkiewicza w Ejszyszkach oraz znacznie zwiększono budynek przedszkola. W realizacji tych inicjatyw pomógł Prezydent Republiki Litewskiej Algirdas Brazauskas. W 2002 r. ukazała się książka pt. „Ejszyszki” autorstwa Sienkiewicza i Mikonisa, w której został przedstawiony zarys dziejów miasta i gminy Ejszyszki.

Najważniejsze nagrody M. Sienkiewicza:

Nagroda Departamentu Kultury Fizycznej i Sportu przy Rządzie Republiki Litewskiej „Za zasługi na rzecz rozwoju sportu litewskiego”; Złoty medal Polskiego Narodowego Komitetu Olimpijskiego; Nagroda im. S. Walasiewiczówny „Za działalność na rzecz sportu polonijnego”, podziękowanie mera Samorządu Rejonu Solecznickiego „Za zasługi dla kultury sportu rejonu solecznickiego”.

Udany, perspektywiczny i jednoczący

(Dokończenie ze str. 1) jest przypadkowe. „bo wszystko, co robimy, robimy w imię Boga”.

Uroczyste spotkanie, na które przybyli członkowie ZPL oraz goście i sympatycy organizacji rozpoczęło się od wspólnego odśpiewania „Roty”, która jest hymnem Polaków na Wileńszczyźnie.

Wśród zaproszonych gości był ambasador RP na Litwie Konstanty Radziwiłł, poseł na Sejm RP, przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. Kresów Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Tomasz Zapalowski, poseł na Sejm RP, zastępca przewodniczącego Parlamentarnego Zespołu ds. Kresów Rzeczypospolitej Polskiej Tadeusz Samborski, posłowie na Sejm RL Rita Tamašunienė oraz Czesław Olszewski, przedstawiciel Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ambasador Paweł Ciepłak, konsul Irmina Szmalec, prezes Rady Polonii Świata Jarosław Narkiewicz, mer rejonu sołectniczego Zdzisław Palewicz, prezydent Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych Edward Trusewicz, prezeska Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna” Krystyna Dzierżyńska oraz prezes honorowy Józef Kwiatkowski, prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej Józef Szyłejko, prezes Stowarzyszenia Naukowców Polonijnych na Litwie Wojciech Stankiewicz, wieloletni prezes ZPL Michał Mackiewicz.

Obrazy rozpoczęły się od wyboru komisji: skrutacyjnej, mandatu, redakcyjnej oraz sekretariatu.

Sprawozdanie z działalności Związku Polaków na Litwie w ciągu 3-letniej kadencji złożył prezes Waldemar Tomaszewski. Podkreślił jak ważna jest pamięć o tych, którzy odeszli do domu Pana, dlatego minutą ciszy uczczono zmarłych członków ZPL. „Naszym obowiązkiem jest zachowanie pamięci o tych osobach” – powiedział Tomaszewski.

Następnie prezes ZPL przedstawił statystyki dotyczące związku, które mogą napawać optymizmem: ilość członków organizacji wzrosła o ponad 500 osób, z czego wiele to osoby młode, a także przybyło 14 nowych szkół (w sumie jest ich 228).

Cele ZPL są realizowane przez szereg imprez i przedsięwzięć

Założycielski Zjazd ZPL w statucie określił organizację jako społeczno-polityczną, która realizowała określone cele społeczne w dziedzinach kultury, oświaty, sportu, krzewienia języka ojczystego, pielęgnowania tożsamości narodowej. Cele te są nadal realizowane przez liczne imprezy i przedsięwzięcia, o których mówił podczas referatu Tomaszewski. Są to m.in. sztafardowe imprezy organizowane zarówno przez

Zarząd Główny ZPL, jak i jego oddziały oraz koła.

Nawiązując do sytuacji polskiego szkolnictwa na Litwie i notorycznych ataków na polską oświatę Waldemar Tomaszewski wyraził zadowolenie, że w polskim parlamencie powstał zespół ds. Kresów, którego dwaj założyciele: poseł Andrzej Zapalowski oraz poseł Tadeusz Samborski są gośćmi zjazdu. Przypomniał także o kierunku ideowo-programowym organizacji, który został nakreślony podczas I Zjazdu ZPL. Opiera się on na 5 prawdach: Jesteśmy Polakami; Li-

niu szczególną uwagę zwrócił na kwestie, które zapewnią w przyszłości jeszcze sprawniejszą działalność organizacji. Wśród najistotniejszych wymienił zachowanie jedności: zarówno programowej, jak i w działaniu oraz jedności ze wszystkimi polskimi organizacjami. Ponadto zaapelował o budowanie bazy materialnej ZPL w terenie oraz aktywne pozyskiwanie funduszy na działalność organizacji, nie tylko z odpisów podatkowych, ale i z projektów. Tomaszewski położył także nacisk na aktywny udział w

Wśród tych około 20 milionów 200-tysięczna rzesza Polaków na Litwie to bardzo ważna część polskiego narodu” – mówił.

Korzystając z okazji ambasador podziękował za działalność nie tylko Związkowi Polaków na Litwie, który jest „siłą wiodącą, z ogromnymi zasługami w ciągu ostatnich 35 lat”, ale też całemu polskiemu środowisku na Litwie. Konstanty Radziwiłł pochwalił także dbałość o pamięć o przeszłych pokoleniach, o tych którzy odeszli, „bo to co jest państwa depozytem, który tak godnie

Wśród tych około 20 milionów 200-tysięczna rzesza Polaków na Litwie to bardzo ważna część polskiego narodu” – mówił. Konstanty Radziwiłł pochwalił także dbałość o pamięć o przeszłych pokoleniach, o tych którzy odeszli, „bo to co jest państwa depozytem, który tak godnie

Ataki na polskie szkoły są skandaliczne

Ambasador zauważył jednak, że jest też druga strona medalu, że nie wszystko idzie tak jak po-

FOT. WIKTOR JUSIEL

two – Ojczyznę, Polska – Macierzą naszą; Ziemia ojców – naszą ziemią; Mowa i wiara ojców – mową i wiarą wnuków; Polak Polakowi i ludziom wszystkim – bratem.

Polityka to zabieganie o wspólne dobro

Prezes ZPL odpowiedział także na zarzuty, że organizacja upolityczniła się. „Wszystko to polityka, od polityki nie uciekniemy. Jan Paweł II mówił, że polityka to jest zabieganie o wspólne dobro. ZPL istniał jako organizacja polityczno-społeczna i działał jako partia do 1994 roku, kiedy Sejm RL przyjął ustawę o likwidacji do końca roku organizacji społeczno-politycznych. W tej dramatycznej sytuacji Zjazd Związku Polaków na Litwie 14 sierpnia 1994 roku podjął decyzję o przekształceniu ZPL w organizację społeczną. Natomiast ze Związku została wyłoniona partia o nazwie Akcja Wyborcza Związku Polaków na Litwie, której Zjazd założycielski odbył się 28 sierpnia. 23 października 1994 roku Ministerstwo Sprawiedliwości zarejestrowało polską partię tylko po spełnieniu warunku wykreślenia z nazwy wyrazu „Związek”. W ten – ogólnie narzucony sposób – powołana przez Związek AWZPL otrzymała nazwę AWPL.

Zapewnienie sprawniejszej działalności ZPL

Prezes Związku Polaków na Litwie w swym przemówie-

demokratycznym procesie wyborczym pod szyldem AWPL-ZChR oraz rozwój polskich mediów na Litwie. Mówił także o wadze współpracy z władzami w Macierzy oraz innymi organizacjami polonijnymi na świecie. Zdaniem prezesa ZPL, istotnym celem jest zachowanie i rozwijanie polskiego szkolnictwa, polskiej kultury, angażowanie się w życie religijne w parafiach, wspieranie projektów prorodzinnych oraz wychowania patriotycznego młodego pokolenia. Podkreślił także, że dla sprawnego działania organizacji ważne jest dalsze budowanie jej struktur oraz angażowanie w jej działalność młodzieży, tak by zapewnić sprawną zmianę pokoleniową w ZPL.

„Róbmy jeszcze więcej, mamy możliwości, mamy do tego zasoby i doświadczenie. Związek był, związek jest i związek będzie i niech nasze hasło Bóg Honor Ojczyzna zwycięży nie tylko na Wileńszczyźnie, ale i na całym świecie” – powiedział na zakończenie.

Mniejszość polska na Litwie to bardzo ważna część narodu polskiego

Ambasador RP na Litwie Konstanty Radziwiłł podziękował za zaproszenie na zjazd Związku Polaków na Litwie i podkreślił, że dla niego, jako reprezentanta Macierzy jest to wielki zaszczyt. „Polaków na świecie jest prawie 60 milionów, a nie 38 jak co poniektórym w Polsce się wydaje.

przechowują państwo w tej chwili – to jest zasługa również tamtych pokoleń przed państwem, którzy często poświęcili dla polskości bardzo dużo, a czasem po prostu życie” – dodał.

Polacy na Litwie mają prawo do samostanowienia

Konstanty Radziwiłł zgodził się ze zdaniem Waldemara Tomaszewskiego, że Macierz absolutnie nie powinna mówić, co Polacy poza jej granicami powinni robić. „Polacy na Litwie mają własną organizację, rządzą się sami i wiedzą lepiej niż ktokolwiek inny, co jest potrzebne i jakie powinny być zadania. I jeżeli czasem zdarza się, że ten czy ów przedstawiciel Polski wyszedł poza taką rolę ogólnego wsparcia dla Polaków, to chcę za to bardzo mocno przeprosić. Jeśli coś takiego się zdarzyło na pewno tak nie powinno być. To państwo tutaj są gospodarzami, a my z Polski mamy obowiązkiem państwo wspierać. I tak będzie” – te słowa ambasadora spotkały się z gromkimi oklaskami na sali.

Polacy na Litwie autorami własnego sukcesu

Konstanty Radziwiłł zwrócił uwagę, że ZPL robi ogrom wspaniałej pracy: „Mamy do czynienia z ogromnym sukcesem, którego autorem jest nie kto inny tylko Państwo: z sukcesem bycia Polakiem na Litwie, dobrej organiza-

winno i nie jest to winą ZPL, czy braku aktywności ze strony Polaków. „To jest wielkie zadanie dla państwa, ale także dla Macierzy. Z dużym zainteresowaniem przeczytałem przygotowaną na zjazd rezolucję, można powiedzieć, że porusza ona wszystkie te tematy. Zaczyna od systemu edukacji, Proszę Państwa, tak jak powiedziałem, z jednej strony on jest wielkim Państwa sukcesem, ale z drugiej strony, wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego, że nieustannie polskie szkoły na Litwie są zagrożone takim czy innym ograniczeniem, albo nawet likwidacją. Tak nie może być! To jest po prostu skandal!” – mówił dyplomata, zauważając, że ataki na polskie szkoły przeprowadzane są pod różnymi hasłami, od twierdzenia, że jest za mało dzieci w szkołach, do konieczności upowszechniania języka państwowego. „Fakt niepewności istnienia szkół polskich na Litwie jest po prostu czymś, z czym pogodzić się nie można!” – mówił.

Używanie języka ojczystego w przestrzeni publicznej to standard międzynarodowy

Konstanty Radziwiłł wspominał także o kolejnym punkcie rezolucji dotyczącym używania języka ojczystego w przestrzeni publicznej: „To jest standard międzynarodowy, to nie jest żadna łaska, tak powinno być, że języka ojczystego można używać, że językiem ojczystym można posłu-

giwać się nie tylko w domu, w rodzinie, wśród znajomych, ale także w urzędzie, na ulicy i to zarówno w słowie mówionym, jak i pisanym. I znowu, mamy tu do czynienia ze skandalem, ponieważ ten standard ogólnowiatowy nie jest realizowany. I wiedzą Państwo o tym doskonale” – powiedział.

Zapis nazwisk, przenosiny ziemi, manipulowanie granicami okręgów wyborczych

Dyplomata odniósł się także do kwestii zapisu imion i nazwisk: „Fasadowe umożliwienie niektórych liter czy dwuznaków w imionach i nazwiskach nie jest rozwiązaniem sprawy. Jest do pewnego stopnia, nawet zasłoną dymną dla nierealizowania tej sprawy w praktyce. Tak nie może być!”

Kolejną kwestią jaką poruszył to kwestia własności, szczególnie w kontekście ziemi i nieruchomości. „Przenoszenie ziemi to jest wprost, można powiedzieć, uderzenie w zasady, które są opisane w konwencji ramowej, która mówi o tym, że należy unikać zmieniania stosunków narodowościowych tam, gdzie zamieszkuje mniejszości. Nie powinno tak być! To woła o pomstę do nieba!” – powiedział.

„Wreszcie ostatnia kwestia, która dotyka Państwa jako obywateli, również w bardzo konkretny sposób, to jest tak zwany gerrymandering, czyli manipulacje granicami okręgów wyborczych, które prowadzą wprost do tego, że szanse na wyłanianie Państwa reprezentacji po prostu są zagrożone. To też nie tylko ja osobiście, Ambasada, ale Rzeczpospolita Polska, Macierz zauważa” – dodał.

30-lecie Traktatu o przyjaznych relacjach między RP i RL w cieniu rozczarowujących decyzji

Na zakończenie ambasador wyraził ubolewanie, że te problemy nadal istnieją, mimo że Traktat o przyjaznych relacjach między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Litewską obchodzi swoje 30-lecie. „Niestety, świętowanie tego nie bardzo nam wychodzi w sytuacji, kiedy prawie w dacie podpisania tej umowy, tego traktatu, zapadają kolejne decyzje o likwidacji szkół w Połukniu i Starych Trokach. Prawie w tej samej dacie szef państwowej komisji językowej nakazuje memorem rejonu sołecznickiego i wileńskiego demontowanie tabliczek dwujęzycznych na domach opisujących nazwy ulic. Prawie w tej samej dacie pojawia się projekt ustawy o mniejszościach narodowych, który po prostu rozczarowuje” – powiedział.

Konstanty Radziwiłł zapewnił zebranych, że te wszystkie problemy są także bólem Rzeczpospolitej i obiecał, że Polska nadal będzie wspierać polską mniejszość na Litwie.

Ten mandat ma ogromne znaczenie dla Was tutaj i dla nas w Polsce

Posel na Sejm RP, zastępca przewodniczącego Parlamentarnego Zespołu ds. Kresów Rzeczypospolitej Polskiej Tadeusz Samborski pogratulował Waldemarowi Tomaszewskiemu zwycięstwa wyborczego. „Ten mandat ma ogromne znaczenie dla Was wszystkich tutaj i dla nas w Polsce, bo jest świadectwem tego, że macie wysokie poczucie świadomości narodowej, potrzeby jedności, konsolidacji i walki o należne Wam prawa” – powiedział.

Pogratulował także obecnego ambasadora RP na Litwie, Konstantego Radziwiłła, „który w sposób klarowny, w sposób jasny artykułuje Wasze pragnienia, Wasze oczekiwania, Wasze marzenia, Wasze obawy i mówi to w imieniu Rzeczypospolitej, co ma szczególną wartość” – mówił. „Wiemy, że sprawy Polaków na Litwie nie zostaną złożone na ołtarzu poprawności politycznej, czy też dobrosąsiedzkich stosunków” – dodał, podkreślając, że przyjaźń i zgoda jest bardzo ważna, ale tylko na gruncie prawdy i poszanowania praw.

Polacy na Litwie dowodem, że polskość to sens życia każdej Polki i Polaka

Tadeusz Samborski przytoczył także fragmenty listu jaki wystosował na tę okazję wice-marszałek Piotr Zgorzelski, który z powodu licznych obowiązków nie mógł osobiście uczestniczyć w zjeździe. W liście Piotr Zgorzelski mówił o istotności takich zjazdów które mają „szczególne znaczenie dla umocnienia więzi ducha współpracy i potwierdzenia wzajemnej odpowiedzialności. To zawsze było siłą Polaków, bez względu na to, gdzie przyszło im żyć, z czym przyszło im się borykać. Dla nas zamieszkałych w kraju stanowią oni dowód, że polskość to wartość planowa, jest sensem życia i pracy każdej Polki i Polaka, chociaż stale trzeba ją pielęgnować, zwłaszcza z dala od Ojczyzny” – napisał.

W Sejmie RP coraz głośniejsze rozbrzmiewają problemy Polaków na Litwie

Posel na Sejm RP, przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. Kresów Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Tomasz Zapalowski, wiceprzewodniczący Sejmowej Komisji Łączności z Polakami za Granicą zapewnił, że „w polskim Sejmie jest olbrzymia grupa posłów, którzy coraz bardziej i wyraziściej dopominają się o prawa Polaków i będą się dalej dopominać – temu ma służyć także ten zespół” – powiedział.

„Trzeba to powiedzieć jasno, jeżeli w dzisiejszych niebezpiecznych czasach rząd Litwy oczekuje, że polski żołnierz będzie oddawał krew za niepodległość Litwy, to my żądamy od państwa litewskiego odpowiedniego szacunku dla mniejszości polskiej na Li-

twie! Te treści będą coraz bardziej wybrzmiewać w polskim Sejmie i zapewniam Państwa – w trakcie swojej wieloletniej działalności, gdzie byłem posłem na Sejm, ale też byłem w Komisji Łączności z Polakami za Granicą, gdzie spotykałem się z Polakami. Na Ukrainie, na Białorusi, we wszystkich krajach bałtyckich spędziłem tam prawie pół roku, zaznajomiłem się z tym obszarem, więc wiem, jakie są tam potrzeby” – powiedział.

ZPL przez lata swej działalności wiele osiągnął

Przedstawiciel Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, ambasador Paweł Cieplak, przychylając się do słów swoich przedmówców podzielił się także z zebranymi osobistą refleksją: „Kiedy w październiku 1992 roku po raz pierwszy przyjechałem do Wilna i Sołecznik, sytuacja była, niestety, bardzo trudna, samorządy były rozwiązane, szykowaliście się do pierwszych demokratycznych wyborów. Myślę, że ważne jest wspomnienie o tym, co udało się Związkowi Polaków na Litwie przez te lata osiągnąć i szczerze gratuluję tych wszystkich osiągnięć, zwłaszcza w wyborach samorządowych, poczynając od marca 1995 roku przez kolejne kadencje. Myślę, że warto korzystając z tej okazji oddać zasługi wszystkim tym, którzy przyczynili się do sukcesu Polaków na Litwie. Dziękuję serdecznie” – mówił ambasador.

Słowo „Wilno” jest święte

Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej Józef Szylejko, który był obecny na wielu zjazdach i obserwował działalność ZPL oraz miał zaszczyt współpracować z kolejnymi prezesami organizacji podkreślił, że jego towarzystwo stara się w miarę możliwości wspierać działania Rodaków, którzy pozostali na Wileńszczyźnie, na Kresach. Wyraził także zadowolenie z obecności delegacji z Macierzy. „Chciałbym pozdrowić państwa w imieniu wileńskich rozproszonych po Macierzy, którzy żyją sprawami Wilna i Wileńszczyzny. Słowo „Wilno” jest święte” – dodał.

Byliśmy, jesteśmy i będziemy

Przewodniczący Polonii świata, wieloletni prezes oddziału Trockiego ZPL Jarosław Narkiewicz komentując referat przewodniczącego ZPL Waldemara Tomaszewskiego stwierdził, że „możemy stwierdzić jednoznacznie, że byliśmy, jesteśmy i będziemy.” Zaznaczył także, że rola Związku Polaków na Litwie nie tylko nie maleje, ale i wzmacnia się mimo wyzwań jakie stoją na drodze. „Czas idzie do przodu, ale i my także nie stoimy w miejscu” – dodał. Narkiewicz wyraził także zadowolenie, że obecnie za sprawą obecnego ambasadora

RP na Litwie do Polski napływa obiektywna i właściwa informacja, podczas gdy w przeszłości była ona często wypaczana.

Nowa prezeska trockiego oddziału rejonowego Alina Kowalewska podziękowała Trockiemu Oddziałowi Rejonowemu za zaufanie. „To jest dla mnie duży obowiązek i obiecuję, że nadal będziemy kontynuować, jak i dotychczas, wszystkie tradycyjne imprezy, wszystkie projekty” – mówiła. „Siłą i mocą dobrej organizacji jest kształcenie liderów i dzielenie się doświadczeniami” – dodała.

Związek Polaków na Litwie, broni tego, co najważniejsze

Waldemar Ślizewski, wiceprezes oddziału sołecznickiego ZPL mówił m.in. o tym, że w rejonie sołecznickim jednym z priorytetów było posiadanie jak najwięcej młodych, aktywnych członków, co, jego zdaniem, udało się zrealizować. „Dla młodzieży tak naprawdę są najważniejsze, moim zdaniem, trzy obszary – kultura, oświata i sprawy społeczne” – zaznaczył. „Święty Jan Paweł II powiedział, „każdy w życiu odnajduje jakiś porządek praw i wartości o które musi walczyć i które musi obronić – obronić dla siebie i dla innych”. Moim zdaniem Związek Polaków na Litwie, broni tego, co najważniejsze – uczciwości, szacunku i dobra Ojczyzny. Ktoś mógłby postawić takie pytanie: Czy polskość jest potrzebna dla współczesności? Czy nie ma innej drogi w życiu? Ja myślę, my mamy odpowiedź – polskość to jest życie!”

Wspólna praca gwarantem sukcesu

Posłanka Rita Tamašunienė zaznaczyła, że „kiedy zbieramy się razem – to jest dobry początek, kiedy trzymamy się razem, to jest postęp, a kiedy pracujemy razem, to jest sukces i dlatego wszyscy Polacy powinni się trzymać razem” – mówiła. Podkreśliła także, że każdy z obecnych ma swój wkład do pięknego „wieńca polskości, który wszyscy razem, z podniesioną głową niesiemy”.

ZPL pomaga nam trwać na ukochanej Wileńszczyźnie

Posel Czesław Olszewski określił ZPL jako organizację, która pomaga nam „żyć, trwać, być na naszej ukochanej Wileńszczyźnie”. Podziękował Opatrzności Bożej za byłego prezesa organizacji Michała Mackiewicza oraz za obecnego – Waldemara Tomaszewskiego, którzy przyjął na siebie ogromną odpowiedzialność.

Sprawozdanie z działalności Wileńskiego Oddziału Miejskiego ZPL przedstawił prezes oddziału Marek Kubiak. Jak powiedział, szczególną uwagę udzielono młodzieży, „bo komuś musimy przekazać organizację w sztafecie pokoleń”. W tym celu zorganizowano szereg projektów spor-

towych, muzycznych, teatralnych czy turystycznych.

Prezeska oddziału rejonu święciańskiego Anna Łastowska mówiła, że oddział którym kieruje od lat pełni bardzo ważną rolę w podtrzymywaniu polskiej tożsamości, kultury i tradycji. „Dzięki wspólnym wysiłkom możemy dumnie patrzeć na to, co się w ciągu tej 3-letniej kadencji udało osiągnąć. Niech nasza jedność i współpraca będzie przykładem dla innych” – podsumowała Łastowska.

Działalność ZPL poza Wileńszczyzną

O działalności kowieńskiego oddziału ZPL opowiedział prezes Andrzej Rymkiewicz. Mówił m.in. że oddział jest w stanie utrzymywać lokal z biblioteką, zespół pieśni i tańca „Kotwica” oraz uzyskał prawo do odprawiania Mszy św. w języku polskim w jednym z kowieńskich kościołów. Kowieńska struktura liczy obecnie 23 działaczy, którzy zdołali zrealizować 23 projekty.

Władysław Gosztowt, prezes oddziału „Lauda” przyznał, że na terenie przedwojennej Litwy oddziały ZPL się kurczą, gdyż starsi członkowie odchodzą do domu Pana, a młodzież ciężko zainteresować polskością, młodzież nie zna języka polskiego, co dodatkowo sprawia problemy z wciąganiem ich do organizacji. Zaznaczył, że to nie oznacza, że oddział jest martwy, a niektóre koła, jak kolo „Kiejdany” są bardzo aktywne. „Proszę o nas nie zapominać, nie tylko pod względem pamięci, ale i finansowania”.

Absolutne zaufanie i poparcie dla Waldemara Tomaszewskiego Podczas obrad odbyły się wybory prezesa na kolejną trzyletnią kadencję. Absolutne zaufanie i poparcie otrzymał obecny prezes Waldemar Tomaszewski. Lidera Polaków na Litwie poparło 310 delegatów, nikt nie był przeciwny, trzy osoby, w tym sam prezes, wstrzymały się od głosu. Decyzja została przyjęta brawami i gromkim odśpiewaniem „Sto lat!”.

Podczas kolejnego głosowania wybrano, jak wskazuje Statut, 30-osobową Radę ZPL, komisję rewizyjną, a także komisję statutową. W ostatnim głosowaniu przyjęto dwa dokumenty: priorytety działalności ZPL na kadencję 2024-2027 oraz rezolucję XVII Zjazdu ZPL.

Na zakończenie prezes ZPL Waldemar Tomaszewski podziękował wszystkim za udział w zjeździe. Wyraził także zadowolenie, że w 30-osobowej Radzie jest 10 młodych osób, 20-30-letnich. Drugą kwestią jaką poruszył był kierunek programowy organizacji i konieczność trzymania się jego.

„Ten zjazd był udany, perspektywiczny i jednoczący” – tymi słowami podsumował to ważne wydarzenie.

Fot. **Marlena Paszkowska**

Dokumenty zjazdu publikujemy na stronach „Roty”

W stolicy

Ręka pomocy dla sąsiadów z niepełnosprawnością

Jak często rozglądamy się dookoła i dostrzegamy, że nasz sąsiad potrzebuje pomocy? A może czasami nawet unikamy podania ręki? Takie pytania się pojawiły podczas zorganizowanej w Wilnie akcji społecznej „Nie bądź obojętny wobec bliźniego swego”.

Już trzeci rok z rządu „Vilniaus miesto būstas” – przedsiębiorstwo samorządowe odpowiedzialne za zakwaterowanie w mieszkaniach socjalnych osób, które się znalazły w trudnej sytuacji życiowej – zaprosiło mieszkańców do udziału w wydarzeniu promującym wzajemną pomoc sąsiadów.

W ramach projektu upiększania otoczenia bloku mieszkalnego przy ul. Karaliaučiaus w dzielnicy Zameczek – umyto okna mieszkających na pierwszych piętrach osób z niepełnosprawnością, pomalowano poręcze ramp, z których korzystają.

Jak mówi Rosita Žibeliene, dyrektorka przedsiębiorstwa samorządowego „Vilniaus miesto būstas”, pracownicy przedsiębiorstwa podjęli się zorganizowania takiej akcji społecznej po tym, gdy zobaczyli, że najtrudniej o swoje otoczenie jest zadbać niepełnosprawnym lokatorom mieszkań socjalnych.

Przeprowadzony na początku 2024 roku na zamówienie przedsiębiorstwa samorządowego „Vilniaus miesto būstas” przez spółkę „Spinter tyrimai” reprezentatywny sondaż wśród mieszkańców wykazał, że dla więcej niż 1 z 10 wilnian pojęcie mieszkania socjalnego kojarzy się z zaniedbanym

środowiskiem, osobami asocjalnymi, bezdomnymi, dla 1 z 20 – z niebezpiecznym sąsiedztwem i środowiskiem, złymi ludźmi. Rzeczywistość jest jednak nieco inna.

Zdaniem posiadających niepełnosprawność lokatorów mieszkań socjalnych, takie inicjatywy jak „Nie bądź obojętny wobec bliźniego swego” są bardzo potrzebne. „My sami niewiele możemy zrobić. Na przykład, zdarzały się przypadki, że zimą rampy były nieuprzątnięte i ludzie z wielkim trudem mogli wyjechać do pracy czy szkoły. Pomoc ta jest więc zawsze potrzebna” – podczas zorganizowanego w 2023 roku spotkania powiedział mający niepełnosprawność ruchową Kęstutis.

Jednak R. Žibeliene przypomniała z jakim negatywnym nastawieniem otoczenia przyszło się zderzyć, gdy w 2022 roku pracownicy przedsiębiorstwa po raz

pierwszy zorganizowali taką akcję społeczną.

„Zdarzały się złe komentarze. Niektórzy pytali, dlaczego podjęliśmy się takich prac, gdy są ważniejsze problemy do rozwiązania. W ubiegłym roku i w tym roku było odwrotnie – doczekaliśmy się od mieszkańców zainteresowania wydarzeniem, udziału w pracach i szczerych podziękowań” – z uśmiechem powiedziała R. Žibeliene.

Przedsiębiorstwo samorządowe „Vilniaus miesto būstas” co roku na wiosnę stara się upiększać otoczenie tych zarządzanych przez niego mieszkań socjalnych, których mieszkańcy nie mogą zrobić tego sami.

Obecnie w 91 mieszkaniach socjalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych mieszka 236 osób z niepełnosprawnością. W kolejce na mieszkanie socjalne czeka 336 osób z niepełnosprawnością.

Modernizacja infrastruktury sportowej

W ubiegłym roku zmodernizowano aż 20 boisk sportowych przy stołecznych placówkach oświatowych. Prace kontynuowane są również w tym roku. Na realizację projektów renowacji boisk w 2024 r. w budżecie stołecznego samorządu przeznaczono około 6 milionów euro. Szacuje się, że środków tych wystarczy na urządzenie lub renowację prawie 20 boisk.

Prace rozpoczęto już w Szkole Specjalnej-Centrum Wielofunkcyjnym w Werkach. W najbliższym czasie ruszą przy Szkole Viršuliškių w Wilnie oraz przy Szkole-Centrum Wielofunkcyjnym „Vilties”.

Planuje się, że do rozpoczęcia nowego roku szkolnego prace zostaną zakończone również przy szkołach początkowych Žėručio, „Pelėdos”, „Šviesos”, „Žiburio”,

Filaretų i Prano Mašiotu, przy szkole podstawowej „Vilnios”, progimnazjum Jeruzalės, gimnazjach „Ozo”, „Juventos”, „Vyčio”, Užupio, w szkole Karaliaus Mindaugo, szkole specjalnej „Šilo”, w szkole-centrum wielofunkcyjnym „Saulėtekio”.

Po przeprowadzonych w poprzednich latach pracach renowacyjnych na boisku przy gimnazjum „Minties” zainstalowany zostanie nowy sprzęt w siłowni plenerowej, uporządkowane zostaną boiska nieopodal progimnazjum im. Sausio 13-osios.

W ramach promowania aktywnego spędzania czasu przez wszystkich mieszkańców Wilna prace z zakresu renowacji boisk mają na celu zapewnienie nowoczesnej, atrakcyjnej infrastruktury w odległości nie większej niż 500 metrów od domu każdego

wilnianina. Z powodu rozbudowanej sieci stołecznych szkół i przedszkoli inwestycje w modernizację infrastruktury sportowej mają wysoki zwrot z inwestycji – poprawę zdrowia mieszkańców Wilna.

W budżecie samorządu na 2024 r. na renowację lub urządzenie boisk sportowych przy placówkach oświatowych przeznaczono około 6 mln euro. Ogólna powierzchnia odnawianych boisk – ponad 28 tys. m kwadratowych. W zależności od powierzchni wolnego terytorium na odnowionych boiskach urządzane są bieżnie, skocznie do skoków w dal, boiska do piłki nożnej i minifutbolu, boiska do gry w dwa ognie, boiska do koszykówki, siatkówki plażowej, sektory rzutu dyskiem i oszczepem, a także – osobne strefy siłowni plenerowych.

Odrodzą się Ogrody Strumilly

Teren między ulicami V. Šopeno, Šv. Stepono i Sodų ma zostać zagospodarowany i przekształcony w przytulną i zieloną przestrzeń rekreacyjną dla miejscowych mieszkańców i pasażerów pobliskiego dworca. 9 lipca wszyscy chętni zapraszani są do udziału w zdalnym spotkaniu, na którym omówione zostaną propozycje dot. zagospodarowania tego miejsca. Początek – o godz. 18.00.

„Ogrody Strumilly są częścią transformacji terenu dworca. Teren wileńskiego dworca nie pasuje do oblicza stolicy i jej stylu życia, dlatego konieczne są tu zmiany. Powstaną tu również nowe zielone przestrzenie – skwer św. Stefana, pomiędzy ulicami Liepkalnio i Pelesos – skwer Šviesos, zaś przy dworcu autobusowym – Ogrody Strumilly” – mówi gł. architekt Wilna Laura Kairienė.

Działka ziemi państwowej mieści się między blokami mieszkalnymi, od strony południowej graniczy z dworcem autobusowym. Na obrzeżach działki rosną drzewa, natomiast w jej środku parkują samochody, teren zielony pośrodku jest zajęty przez samochody.

„W centralnej części miasta mieszkańcom bardzo brakuje przytulnych terenów zielonych w pobliżu ich domów. Również pasażerowie będą mogli tu odpocząć czekając na autobus czy pociąg” – mówi kierownik Sekcji Architektury w stołecznym samorządzie Akvilė Myško-Žvinienė.

Historia Ogrodów Strumilly sięga XIX wieku. W 1811 roku w miejscu tym botanik i pionier ogrodnictwa naukowego na Litwie Józef

zef Strumillo założył duży ogród. Był to jego poligon doświadczalny. Uprawiał tu różne gatunki i odmiany roślin oraz testował nowe metody agrotechniczne. W ogrodzie tym pracował również znany botanik Józef Warszewicz, odkrywca około 300 gatunków orchidei.

Na początku XX wieku tereny przedmieścia Rudniki zostały podzielone z powodu budowy ul. V. Šopeno. Z map zniknęły Ogrody Strumilly, a ulica jego imienia została przemianowana na ul. Sodų.

Do spotkania mieszkańcy mogą zgłaszać swoje propozycje również pocztą elektroniczną lub telefonicznie w dniach pracy w godzinach od 9.00 do 17.00 (ul. A. Jakšto 9-344, LT-01105 Wilno; e-mail hello@bauland.lt, nr tel. +370 672 56744).

Piknik Opiekunów w parku Ozo

W Wilnie obchodzono Tydzień Opiekunów. Z tej okazji w stołecznym parku Ozo zorganizowano tradycyjny Piknik Opiekunów.

Podczas pikniku słowa podziękowania opiekunom przekazali wicemercer Wilna Simona Bieliūnė, wiceminister opieki socjalnej i pra-

cy Vilma Augienė, kierowniczka projektu „Vaikai yra vaikai” Rugilė Ladauskienė oraz kierownicy pięciu działających w Wilnie centrów opieki – towarzystwa „SOS vaikų kaimų Lietuvoje draugija”, fundacji „Žiburio fondas”, SOTAS, Inicjatywy Pomocy dla Nastolatków oraz Centrum Społecznego dla Dzieci i Nastolatków.

Na uczestników pikniku czekały przygotowane przez Biuro Zdrowia Publicznego Samorządu m. Wilna „Vilnius sveikiau” atrakcje, poczęstunek i upominki. Nie zabrakło też występów artystycznych.

Prognoza pogody na tydzień						
Czwartek 4 lipca	Piątek 5 lipca	Sobota 6 lipca	Niedziela 7 lipca	Poniedziałek 8 lipca	Wtorek 9 lipca	Środa 10 lipca
22°C	21°C	24°C	27°C	28°C	23°C	27°C
15°C	14°C	12°C	16°C	18°C	13°C	15°C
Księżyc:		VII 05 	VII 14 	VII 21 	VII 28 	
		NÓW	1 KWADRA	PEŁNIA	OSTATNIA KWADRA	

KALENDARZ CODZIENNY

Czwartek, 4 lipca

Słońce: wsch. – 4.49, zach. – 21.56
Długość dnia – 17 godz. 07 min.

Andrzeja, Atanazego, Elżbiety, Juliana, Malwiny, Patrycjusza, Teodora

Piątek, 5 lipca

Słońce: wsch. – 4.50, zach. – 21.55
Długość dnia – 17 godz. 05 min.

Antoniego, Filomeny, Karoliny

Sobota, 6 lipca

Koronacja Mendoga

– Dzień Państwa Litewskiego

Słońce: wsch. – 4.51, zach. – 21.55
Długość dnia – 17 godz. 03 min.

Dominiki, Gotarda, Lucji, Teresy

Niedziela, 7 lipca

Słońce: wsch. – 4.52, zach. – 21.54

Długość dnia – 17 godz. 01 min.

Apoloniusza, Benedykta, Estery

Poniedziałek, 8 lipca

Słońce: wsch. – 4.53, zach. – 21.53

Długość dnia – 16 godz. 59 min.

Adriana, Edgara, Elżbiety, Jana

Wtorek, 9 lipca

Słońce: wsch. – 4.54, zach. – 21.52

Długość dnia – 16 godz. 57 min.

Adriana, Korneliusza, Lucji, Sylwii, Weroniki, Zenona

Środa, 10 lipca

Słońce: wsch. – 4.56, zach. – 21.51

Długość dnia – 16 godz. 55 min.

Amelii, Daniela, Filipa, Maurycego, Racimira, Witalisa

4 LIPCA

740 – zmarł bp Gortyny Andrzej (z Krety, także z Jerozolimy), święty, teolog, twórca kanonu oraz homilii (ur. 650).

1610 – hetman Stanisław Żółkiewski odniósł zwycięstwo pod Kłuszynem nad wojskami moskiewskimi, które szły z odsieczą Smoleńskowi.

1940 – zmarł w La Ciota (Francja) Józef Pankiewicz, malarz (*Wóz z sianem*, martwe natury), grafik, pedagog (ur. 1866).

5 LIPCA

1600 – został wydany akt fundacyjny Akademii Zamojskiej.

1920 – urodził się Ignacy Machowski, aktor (markiz d'Arquien, ojciec, z *Ojca królowej*) (zm. 2001).

6 LIPCA

1320 – zawarto małżeństwo między królem Węgier Karolem Robertem, a królową polską Elżbietą Łokietkówną. Początek sojuszu politycznego między Polską a Węgrami.

1770 – zmarł bp Antoni Erazm Wołłowicz, kanonik łaski, gnieźnieński, wileński, ordynariusz łucki (ur. 1711).

1935 – urodził się Dalajlama XIV (Tenzin Gjaco, jako Lhamo Dondrub), duchowy przywódca Tybetu.

7 LIPCA

1840 – car Rosji Nikołaj I odwołał działanie Statutu Litewskiego, na terenie Litwy wprowadzono

prawo rosyjskie.

1940 – urodził się Ringo Starr (właśc. Richard Starkey), muzyk, perkusista The Beatles.

1950 – w USA wyemitowano pierwszy program telewizji kolorowej.

8 LIPCA

1980 – rozpoczął się strajk w świdnickich zakładach WSK, zapoczątkowujący falę strajków w Polsce i przemiany polityczne.

1990 – Niemcy zostały po raz trzeci piłkarskim mistrzem świata; pokonali Argentynę – 1:0.

9 LIPCA

1920 – w bitwie Hrebionką (Grebionka, ob. Białoruś), gwałtowna szarża 4. Pułku Ułanów Zaniemeńskich przerwała bolszewickie okrażenie (rozbito 3 pułki piechoty); XII Brygada Piechoty mogła się wycofać bez przeszkód.

10 LIPCA

1940 – urodził się Girts Jakovlevs, łotewski aktor (Strauss z *Pożegnania z Petersburgiem*, Kristofer ze *Śmierci pod żaglami*), Artysta Ludowy ŁSRR.

1960 – w finale I ME w Pilec Nożnej piłkarze ZSRR pokonali w Paryżu Jugosławię 2:1 (po dogrywce).

1995 – zmarła Maria Szymańska (Marija Šimanska), chemik, przewodnicząca Związku Polaków na Łotwie w l. 1992-1993 (ur. 1922).

WL P.

** OSTATNIA STRONA ** OSTATNIA STRONA **

Zobacz wyjątkowe projekty kulturalne z lat 2004-2024 na wystawie w Łazienkach Królewskich

48 planz przedstawiających inwestycje, zrealizowane od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, można oglądać na ogrodzeniu Łazienek Królewskich w Warszawie. W przestrzeni wystawienniczej zaprezentowane zostały realizacje związane z renowacją zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz Listę Pomników Historii, ale także światowej klasy sale koncertowe czy innowacyjne centra nauko-wo-kulturalne. Wystawę „Kultura w rozwoju – 20 lat Polski w Unii Europejskiej” będzie można oglądać do 30 lipca br.

0 wystawie

Fundusze europejskie sprawiły, że Polska się zmieniła. W latach 2004-2024 dofinansowano prawie 2 200 projektów, a wsparcie z UE wyniosło 10,7 mld zł, przy całkowitej wartości projektów przekraczającej 20 mld zł.

Wśród prezentowanych na wystawie realizacji znalazły się m.in. projekty dotyczące ochrony i renowacji zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz Listę Pomników Historii Prezydenta RP, takie

jak: Kościół Pokoju w Świdnicy, zespół pocystersko-katedralny w Pelplinie, zespół pałacowo-parkowy w Łańcucie. Można na niej zobaczyć także światowej klasy sale koncertowe Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach i Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu oraz innowacyjne centra nauko-wo-kulturalne – EC1 zlokalizowane na terenie dawnej elektrowni łódzkiej czy też „Minikoperniki” w dawnych Młynach Richtera w Toruniu. Wśród pokazywanych inwestycji znajdują się również te związane z naszą historią i tożsamością kulturową, jak budowa Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku czy renowacja

Zamku Ostrogskich w Warszawie, będącego siedzibą Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina oraz Muzeum poświęconego kompozytorowi. Dodatkowo wybrane zostały również projekty z mniejszych miejscowości, reprezentujące każdy region Polski.

Opisy wszystkich prezentowanych projektów są dostępne na stronie: <https://feniks.kultura.gov.pl/kultura-w-rozwoju-20-lat-polski-w-unii-europejskiej-wystawa-w-galerii-plenerowej-muzeum-lazienki-krolewskie/>.

Polska liderem wykorzystania środków UE na kulturę

Od lat skutecznie zabiegamy o środki na kulturę i efektywnie je wydajemy. Obecnie wdrażamy program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENiKS) na lata 2021-2027. Alokacja środków na Priorytet VII – Kultura osiągnęła rekordowe 600 mln euro (2,8 mld zł), tj. o 133 mln euro więcej niż w poprzedniej perspektywie finansowej. Zadania realizowane w ramach Priorytetu dotyczą wsparcia zabytkowej i niezabytkowej infrastruktury kultury na rzecz tworzenia miejsc integracji społecznej oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej zabytków.

W ramach pierwszego naboru wniosków w programie FENiKS wyłoniliśmy 13 projektów o łącznej kwocie dofinansowania z UE prawie 470 mln zł. Na początku czerwca br. uruchomiliśmy kolejny, największy nabór na 800 mln zł, który potrwa do 30 września. Z warunkami udziału można zapoznać się na nowej stronie programu FENiKS: <https://feniks.kultura.gov.pl/>.

Fot. Danuta Matloch/MKiDN

ŚMIECH NA ZDROWIE

W sklepie zoologicznym:
– Proszę pana, chcę kupić gadającą papugę.
– Proszę pana a jest pan żonaty?
– Tak.

– I co? Mało panu?

◆ ◆ ◆ ◆
Podczas kłótni żona wykrzykuje z płaczem:

– Już lepiej bym zrobiła, gdybym wyszła za diabła!

– Niestety – wzdycha mąż – Małżeństwa między krewnymi są zabronione!

◆ ◆ ◆ ◆

– Więc, dlaczego chce Pan się rozwieść z żoną?

– Wysoki sędzie, ta kobieta mi żyć nie daje. Lipiec ciepły, chłopaki wpadli na piwo, a ona ciągle: Wyrzuć choinkę, wyrzuć choinkę!

◆ ◆ ◆ ◆

– Zawarliśmy z mężem umowę, że jednego dnia ja robię zakupy a drugiego on. I tak sobie żyjemy. Jednego dnia jemy, drugiego pijemy...

◆ ◆ ◆ ◆

Idzie dwóch pijaków na czworakach po torach:

– Kto wymyślił takie niskie poręcze?

– Poręcze jak poręcze, ale kto to widział takie strome schody?
– Nie martwmy się! Już widzę jak winda jedzie.

◆ ◆ ◆ ◆

W swe czwarte urodziny dziewczynka pyta:

– Mamuniu, a skąd ja się wzięłam na świecie?

– Znaliśmy cię w kapuście, maleńka.

– W kapuście? W STYCZNIU?!

Natenczas wtrąca się tata:
– W kiszzonej, córeczko, w kiszzonej.

◆ ◆ ◆ ◆

Tomek wyszedł z tatą na spacer. Nagle kłania się jakiemuś obcemu mężczyźnie.

– Kto to jest? – pyta zdumiony ojciec.

– To pan z zakładu oczyszczenia.

– Skąd wiesz?

– Zawsze jak wychodzisz do pracy, puka w szybę w kuchni i pyta się mamy, czy teren jest już czysty.

◆ ◆ ◆ ◆

Zostawiła mnie dziewczyna, samo życie, bywa. Ale najgorsze jest to, że nie wiem co powiedzieć żonie, kiedy pyta czemu chodzę taki struty.

9 771648 531003